

U spomen prešućenih žrtava u Svetom Ivanu Zelina

U nedjelju, 7. studenoga 2010. godine održan je Izvještajni sastanak ogranka udruge Hrvatski domobran Sveti Ivan Zelina, a uz članove ogranke i brojne goste sastanku su nazočili i predstavnici Društva za obilježavanje grobišta ratnih i poratnih žrtava iz Varaždina, Branko Kovačić i Franjo Talan. Sastanku su bili nazočni i članovi ogranka HD Varaždinske Toplice predsjednik Ivica Dijanuš i Mato Halužan, a iz ogranka HD Čekovec bili su Nikola Grahovec, Martin Hunjadi i Saša Marciuš, a iz varaždinskog ogranka nazočili su Stjepan Marčun i dopredsjednik Ivan Međimurec. Iz Novog Marofa bili su Ignac Kišak, tajnik, Josip Bosilj, dopredsjednik i Ivan Štefec predsjednik, a iz ogranka Đurđevac bili su Andrija i Ivan Fuček dok su ogranak Križevce predstavljali Drago Dubravec, Josip Habdija, Marica Hanžeković i Anton Falat. Na sastanku je bio prisutan i dogradonačelnik Filip Čorko, a iz Rijeke su doputovali Petar Krmpotić i predsjednik Udruge Hrvatski domobran Nikola Matičić.

Podneseno izvješće o radu Udruge Hrvatski domobran Sveti Ivan Zelina

Izvještajna skupština započela je hrvatskom himnom Lijepa naša domovino, nakon čega je minutom šutnje odana počast poginulim braniteljima i stradalim za Hrvatsku u ratnim i poratnim danima. Nakon čega je predsjednik Juraj Fruk pozdravio goste i uzvanike te je poslije izabrano radno predsjedništvo te su podnesena izvješća. O radu ogranka Hrvatski domobran Sveti Ivan Zelina izvješće je podnio sam predsjednik, koji je rekao: Poštovane i poštovani! Prošla izvještajna skupština održana je 25 listopada 2009. godine, dakle prije skoro točno godinu dana. Aktivnosti našega ogranka odvijele su se prema mogućnostima i financijskom stanju, odnosno sredstvima kojima smo raspolagali. Trenutna recesija nije zaobišla ni nas pa smo morali uskladiti naš rad tako da nismo bili u mogućnosti ostvariti sve zacrtane planove.

- od komemoracija i hodočašća navest ćemo naše veliko hodočašće putem mučeništva 23. svibnja 2010. godine kroz Pakrac, Španovicu, Bučje, Kusunje i Lipik. Tamo smo se upoznali sa stradanjem naših Hrvata u Drugom svjetskom ratu kao i u Domovinskom ratu. O tome je bio objavljen članak u našem glasilu Hrvatski Domobran kao i u Prigorskom Glasniku. No za one koji nisu bili u prilici pročitati članak, samo da ukratko spomenemo. Na taj put mučeništva išli smo u zajedničkoj organizaciji i sa ogranakom iz Rijeke, jedan autobus iz Sv. I. Zeline i jedan autobus iz Rijeke. Susreli smo se u Pakracu gdje smo bili dočekani od strane Hvidre i tu smo se sastali s našim vodičima; članovima HD Daruvar i Zajednice Španovčana. U Španovici, jedinom hrvatskom selu u srpskom okruženju gdje je pobijeno skoro sve pučanstvo i selo srušeno sa zemljom u Drugom svjetskom ratu, te preimenovano u Novo Selo i naseljeno novim pravoslavnim pučanstvom. Stradalo je oko četiristotine osoba; od staraca, žena, ... do djece. Preživjelim stanovnicima, Hrvatima nije dopušten povratak u selo. Crkva je srušena a nadgrobni spomenici su ugrađeni u temelje novih srpskih kuća. Ni dan danas imovina oteta Španovčanima nije vraćena a srpski osvajačima se obnavljaju kuće. Španovčani se okupljaju dvaput godišnje na temeljima srušene crkve. Slave Svetu misu i mole pred spomenikom obilježenom poginulim članovima obitelji. Isprva su nas malo iznenađeno gledali jer nisu znali tko smo i

što želimo, ali ubrzo smo se združili i oni su nam otvorili duše i ispričali svoje žalosne sudbine. Mi smo im bili prva organizirana grupa u posjeti i davanju podrške. U blizini kojih desetak kilometara dalje nalazi se logor u kojemu su u Domovinskom ratu, četnici mučili naše branitelje i civile. Koji smo isto posjetili i uz pomoć vodiče, branitelja upoznali se sa situacijom. U povratku smo posjetili mjesto pogibije hrvatskih redovnika, njih 18 u Kusionjama. Te smo otišli u Lipik, gdje smo se razgledavajući državnu ergelu Lipicanovca malo opustili. U parkracu smo Predsjednik Matčić i ja, posjetili predsjednika HD ogranka Pakrac. Pored Zrina ovo je drugo mjesto koje je doživjelo tragičnu sudbinu, koje smo mi posjetili. Pakrac je nakon Vukovara najviše stradao i bio razoren u Domovinskom ratu.

- Drugo naše hodočašće bilo je 22. lipnja 2010 u već tradicionalno okupljalište Jazovki na Žumberku, u mjestu Sošice. Zbog smanjenog interesa išli smo sa jednim kombijem nas četrnaestorica
- Naše zadnje organizirano hodočašće bilo je na svečano otvaranje crkve Hrvatskih mučenika u Udbini 11. rujna 2010 godine. Otišli smo sa jednim autobusom. Udbina je imala sličnu sudbinu kao i Španovica i Zrin samo što se Udbina polako pohrvačuje posebno naseljivanjem Hrvata iz BiH. Vidjeli smo prekrasnu crkvu i mnoštvo hodočasnika, bilo je prekrasno. Na kraju smo imali ručak u Otočcu i povratak kućama

Posjetili Španovicu i Udbinu i nastavili rad na prikupljanju podataka

Kao što sam već naveo, zbog slabe novčane situacije, moram zahvaliti na sponzorstvu autobusa za Španovicu i Udbinu od strane grada Sv. Ivan Zelina. Nismo bili u mogućnosti organizirati više putovanje jer prijevoz je skup a time pada i interes članova. Zato smo na neke skupove i komemoracije odlazili kao delegacije:

- 30. svibnja bili smo na obilježavanju spomenika na komunističke žrtve grada Novoga Marofa
- 6. lipnja bili smo nazočni na komemoraciji u Maclju
- 26. rujna bili smo na komemoraciji u Svibovcu, ogranak Varaždinske Toplice

Također smo redovito hodali na godišnje skupštine ogranaka i koordinacije pa i drugih ogranaka i društava. Tako smo još u prosincu prošle godine bili nazočni na skupštini ogranaka Rijeka, s kojim imamo izuzetno plodnu suradnju. Zatim smo bili na skupštinama ogranaka: Križevci, Novi Marof, Varaždin, Varaždinske Toplice, društva za obilježavanje grobišta Varaždin . Odazivat ćemo se i dalje na pozive ogranaka kako bi smo unaprijedili suradnju.

18. travnja 2010 godine održana je skupština središnjice HD Republike Hrvatske. Prema starom još uvijek važećem Statutu bili smo zastupljeni samo sa jednim vječnikom . Što smatramo nepravednim, slična mišljenja drugih ogranaka su bila slična. Izabrano je novo rukovodstvo na čelu s gospodinom Nikolom Matačićem iz Rijeke i novim Izvršnim odborom u čijem sazivu naša kordinacija ima više članova a i dopredsjednika. I ja sam novi član Izvršnog odbora i pokušat ću to iskoristiti kako bih mogao doprinjeti radu Udruge. Novo vodstvo je odlučilo mjenjati odnosno usavršiti Statut Udruge. Jer je protokom vremena i rješavanje određene problematike Statut više nije prikladan i svrsishodan. Stoga vam predlažem ukoliko netko od članova ogranka želi na neki način prijedlogom ili mišljenjem pomoći neka mi se obrati, a ja ću to prenjeti na sjednici

Izvršnoga odbora pa ćemo taj prijedlog razmotriti. Svaka pomoć je dobrodošla i svako mišljenje bit će uvaženo.

Imali smo i drugih planova, od kojih smo neke uspjeli djelomično i realizirati.

-Tiskanje knjige žrtva Zelinskog i Bedeničkog kraja, prvi dio građe oko popisa imena i podataka uglavnom je prikupljen i obrađen, iako se još pojavi neko ime.

-Budući sa se u našem kraju prema kazivanju starijih sugrađana nalazi određeni broj jama odnosno masovnih grobnica, bilo je pogubljenja, borbi odlučili smo prikupiti i tu građu kako bi knjiga bila bogatja i poučnja. Materijali i građa se prikuplja i obrađuje.

Grobišta i masovna stratišta u Zelini i okolici

Saznajem da se u zgradi stare škole u ulici Vladimira Nadrzora 8, nalazio koncem rata odnosno u svibnju i lipnju 1945 godine sabirni logor. Odakle su zarobljeni pripadnici hrvatske vojske ali i civili upućivani na Križne puteve, neki prema svjedočanstvima i smaknuti. Ogranak Sv. Ivan Zelina odlučio je podignuti spomen ploču na toj zgradi. Međutim naišli smo na dosta jak otpor, kako iz djela građana od kojih se to i očekivalo ali isto tako i iz naših redova. Naime unatoč što su im osobno neki naši članovi kazali saznanja i svjedočanstva kada je to trebalo staviti na papir i potpisati neki su nažalost doživjeli trenutnu amneziju i više se ničega nisu sjećali, neki su pak rekli da ne diramo u to jer je u tome sudjelovalo i nekoliko uglednih obitelji iz Sv. I. Zeline. Neznam kako netko može sudjelovati u likvidaciji i deportaciji svojih sugrađana i sunarodnjaka u logore i svakodnevno prolaziti, desetljećima pored masovne grobnice koja se prema nekim kazivanjima, koja se istražuju nalazi ispod zgrade novoga suda u Zelini, a smatraju sebe uglednim. Znati za sudbinu mnogih nesretnika a nereći obiteljima za tijela i kosti. Neka mi bude oprošteno na mojoj priprosti, ali ja takav želudac nebih imao. No izgleda da se put istine otvara sa neočekivane strane. Dok neki naši članovi i sudionici domobrana od straha da ne izgube penzije ili dođu do neke crne liste šute, u zadnje vrijeme imam pozive za razgovor od strane partizana koji su spremni, naravno uz zajamčenu anonimnost, progovoriti i otkriti ono što znaju o nekim konkretnim događajima. Stoga samo odlučili na izvršnom odboru ogranka da pristupimo uređivanju registra svih žrtva iz Drugog svjetskog rata, kako sa hrvatske strane tako i sa tzv. Antifašističke strane, jer to je zamolba i uvijet ljudima spravnih da pomognu. Spomen obilježja u Donjem Orešju i Bedenici, zbog financijskog stanjamorat će pričekati.

Podići spomenik obitelji Ivezić žrtvama četničkog ustanka

Često nam zamjeravaju, zašto toliko podižemo spomen obilježja, uopće. Spomen obilježja su simbol sjećanja, poštovanja prema zaslužnim ljudima. Podsjeća na događaje, na poos poštenih domoljuba. Na jaz i inat onih kojima smeta samo pomisao na domoljube i žrtvu. Sjetimo se s kolikom se euforijom u noći rušilo spomen obilježja pjesniku, ministru Mili Budoku u Otočcu i viteza borca protiv četnika Juri Francetiću u Slunju, unakazivanja spomenika braniteljima iz Domovinskog rata diljem Hrvatske. Oni ruše i nagrđuju a narod domoljubi će ponovno izgraditi a pitam se ko će rušiteljima graditi spomenike. Nitko jer njihovoj pasmini nije sveta ni vjera, ni domoljublje a ni čovjek.

Kad smo već kod spomen obilježja, čudan smo mi Hrvatski narod. Uzrujali smo se na podizanje spomenika četničkom ustanku u Srbu a nitko se nije sjetio da podigne

spomenik žrtvama tog ustanka npr; obitelji Ivezić kojih je stradalo oko 39. Niti država, niti jedna udruga, niti crkva nije se sjetila ovih žrtava. Kao da novac može izbrisati sve pa i pamćenje. Prema pisanju Don Ante Bakovića u Drugom svjetskom ratu na teritoriju Nezavisne Hrvatske Države stradalo je 663 svećenika od toga: - 4 biskupa, 506 svećenika, 50 bogoslova, 38 sjemeništara, 31 časna sestra, 17 časne braće (lajka), 17 svećenika umrlo je od bolesti tifusa, ostali su mučeni i ubijani. Jeste li ikad čuli da se spominje makar i na misnim slavljinama. Kako će se tada neko sjećati žrtva: Boričevca, Zrina, Španovice, Udbine, Dakse, Jazovke, Križnih puteva. I Bleiburg nažalost sve više postaje mjesto komercijalizacije i politikantstvu. Što se tiče Domovinskog rata svega se još sjećamo ali nekako nasjedamo na uljepšavanje povijesti, na izvlačenje žrtve i zločinca, na zaborav naših hrabrih branitelja, na podjelu krivnjede boljeg sutra. Boljeg sutra? Malo morgen. Već za dvadeset godina opet ćemo se tući. I tako kako naši dragi susjedi do „Istrage naše ili vaše“ a ja kažem dok se ne sazna istina i provodi savjest. Naši dragi susjedi šalju djecu u vojničke kampove u Rusiju a i sami osnivaju četničke kampove za vojnu obuku mladeži dok se vršnjaci mojih sinova čude zašto oni žele ići u vojsku. Zašto nebi naši branitelji osnovali kampove za vježbu i uvježbavali naše mladiče a i djevojke, kako se obraniti i kako nebi doživjeli nespremnost prilikom eventualnog ali mogućeg napada na Domovinu.

Plan Udruge Hrvatski domobran Sveti Ivan Zelina za 2011. godinu

Oprostite mi malo sam se zanio, osjećajan sam čovjek i peče me nepravda, ali i istina, da nije onih provokacija iz Srba, Novosti, cirkusa iz Vukovara, svakodnevnih ponižavanja od strane onih koji Domovinu Hrvatsku ne smatraju svojom domovinom. Odavno bismo zaboravili Vukovar i Škabrnju i sve naše junake i heroje i prepustili se monotoniji i onoj uzrečici – „Ko nas to bre zavadi, ajde da se bratimimo“

No vratimo se mi našem programu, u sljedećem razdoblju planiramo:

- od komemorativnih putovanja obavezno je u svibnju mjesecu posjetiti novosagrađeno spomen groblje u Bleiburgu
- koncem lipnja planiramo obići u suradnji sa ogrankom Rijeka, otok Sveti Grgar i goli otok kako bismo se upoznali sa tim strašnim boljševičkim kazamotom. To će biti prilika i za vožnju brodom i razgledavanje naše obaale sa mora.
- Negdje u jesen ići ćemo putem naših branitelja iz Domovinskog rata kroz Liku a obići ćemo i naše ogranke na Baniji i Kordunu
- Održat ćemo i organizirati povjesnapredavanja i tribine sa promocijom knjiga o Drugom svjetskom ratu i o Domovinskom ratu
- Suradivat ćemo i sa drugim ograncima i uspostavljati kontakte sa srodnim udrugama u Domovini i inozemstvu. Kao što su Euromil (Europski savez ratnih veterana) i Österreicher kamerad schaffebund iz Austrije, udruženja sličnih našoj udruzi Hrvatski Domobran
- Prikupljati građu i materijal za spomen knjigu i spomen ploču
- Posvetiti pažnju našem članstvu i poraditi na upisu novih članova
- Obilježavati spomen dane i odlaziti kao delegacije na komemorativne skupove

Prema obećanju Središnjice da će se objaviti potpuni kalendar spomen dana i komemoracija za sve ogranke u Hrvatskoj, nastojat ćemo svoje aktivnosti prilagoditi i sudjelovati prema mogućnostima .

-Izvršni odbor, članstvo će obavjestiti o svim aktivnostima pravovremeno kako bi se mogli uključiti u rad i sudjelovati. Oprostite ako sam bio predug, ali ovo je prilika da Vas mogu upoznati sa svime što smatram da trebate znati. Zahvaljujem Vam na strpljenju i pozivam Vas da budemo ustrajni u domoljublju i „Za Dom i Hrvatsku uvijek spremni“
Rekao je predsjednik HD ogranka Sv. Ivan Zelina Juraj Fruk.

Nakon podnesenog izvješća predsjednika podnesena su i ostala izvješća koja su i prihvaćena kao i navedeni plan rada.

Pozitivan primjer brige za žrtve u susjednoj Sloveniji

U pozdravnom govoru gostiju rad udruge pozdravio je dogradonačelnik Filip Čorko, a predsjednik Udruge Hrvatski domobran Nikola Matičić istaknuo je da je potrebno animirati članove na većoj kupnji lista Hrvatski domobran. U znak zahvale za plodan rad predsjednik udruge je Jurju Fruku uručio zidni sat na čijoj poledini stoji zapisano: Za uspomenu i dugo sjećanje dragom prijatelju Juraju Fruku, predsjedniku HD Sveti Ivan Zelina, od članova HD Rijeka i predsjednika HD središnjica Zagreb, Nikole Matičića. Pozdravnu riječ i čestitke na uspješnom radu članovima HD Sveti Ivan Zelina uputili su predstavnici ostalih ogrankana, Čakovec, varaždin, Križevci..., a predsjednik Društva za obilježavanje grobišta istaknuo je da se podizanje spomen obilježja prešućivanim hrvatskim žrtvama može podići, u doba dok za njih ne mari Država, a često ni lokalne vlasti, jedino može podići većim angažiranjem članstva udruge Hrvatski domobran kao i svih ostalih koji do očuvanja uspomene na prešućene žrtve nešto drže. Jer jedino vlastitim angažiranjem spomen obilježja se mogu podići. Za to što se mi nećemo dodatno angažirati ne možemo kriviti Državu, ona je takova kakova je, a činjenicom da je već prošlo deset godina od gašenja Komisije za utvrđivanje ratnih i poratnih žrtava te da u prošlom vremenu nije formirana nijedna ustanova koja bi taj daljnji rad nastavila žalosna je činjenica koja se u doglednoj budućnosti neće promijeniti. I dok susjedna Slovenija sustavno radi na otkrivanju grobišta i stratišta iz tog razdoblja, a posljednjih deset godina i preko Vladina Komisije Republike Slovenije i znanstveno nastoji utvrditi mjesta i uzroke stradanja, u Hrvatskoj se na žalost šuti. Otkrivanja i ekshumacija žrtava od Dubrovnika do Međimurja plod je entuzijazma pojedinaca i udruga, a ne sustavne brige Države za žrtve i stradanja, pa je tako i otkrivanje spomenika na grobištu Mrtvi Jarak plod angažiranja pojedinaca koji se ne mire s nebrigom društva za prešućene žrtva Drugog svjetskog rata i poraća. Na kraju skupštine Juraj Fruk, predsjednik ogranka pročitao je vlastitu pjesmu „Jasenovac“

Polaganjem vijenaca na groblju odana počast žrtvama

Nakon održane skupštine prisutni su se uputili do groblja u Zelini gdje je u spomen na 358 žrtava stradalih u Drugom svjetskom ratu, na križnim putovima s područja grada Svetog Ivana Zelina položen vijenac i zapaljene svijeće koju su zapalili i predstavnici Društva za obilježavanje grobišta ratnih i poratnih žrtava iz Varaždina. Prisutni su se sjetili i 8 poginulih zelinskih branitelja u Domovinskom ratu, a druženje s mislima na planove za očuvanje uspomene na prešućene hrvatske žrtve prošlih ratova bila je i tema prilikom zakuske koja je održana u vatrogasnom domu.

Pripremio, podnaslove uvrstio, zapisao i fotografije snimio franjo talan

U Jasenovcu na obali Save

*U Jasenovcu na obali Save
godine te četrdeset i neke
Ja ugledah djevu kose plave
što kupala se kraj obale rijeke*

*K'o u priči rodila se ljubav
između djeve i hrvatskog vojnika
Na rastanku osta obećanje
iskren cjelov ijedna mala slika*

*Rat je bio i sudbine teške
Gorjela su naša divna sela
Teška srdca morao sam otići
Za dom borba dal'ko me odvela*

*Kad rat prođe i strahote mnoge
ja se vratih u Jasenovac selo
Tražeć djevu i prema obećanju
nosih prsten i svadbeno odijelo*

*Ubiše je, rekoše mi ljudi
zaklaše je tu komšije neke
Sve zbog slike voljenog vojnika
baciše je u valove rijeke*

*Još ponekad ja u selo svratim
i prošetam pokraj rijeke Save
Nadajući se da ću jednom sresti
Svoju djevu nježne kose plave*

U Jasenovcu na obali Save.

Juraj Fruk